

Hazai dohányültetvények szádor fertőzöttségének felmérése, 2014-2017

A hazai dohányültetvényekben évről évre jelentős károkat okoznak az obligát parazita szádor fajok (dohányfojtó szádor, *Orobanche ramosa* L., napraforgó szádor, *Orobanche cumana* Wallr.).

A szádor elleni védekezés, annak speciális életformája miatt, dohányban jelenleg nem megoldott. Magja évtizedekig elfekszik a talajban, így a terület néhány évre dohánytermelésből való kivonása nem oldja meg a problémát. Hatékony vegyszeres védekezés nem áll rendelkezésre, így egyetlen lehetőség az adott területről a dohánytermesztés más területre történő áthelyezése. Tekintve, hogy a termelők dohánytermesztésre alkalmas területei korlátozottak, illetve azok elhelyezkedése, infrastruktúrája, öntözésre való berendezettsége még nehezebbé teszi új területek termesztésbe vonását.

A szádor elleni védekezés más országokban is nagyon súlyos problémát jelent és jelen ismereteink szerint a védekezésre átfogó megoldás nincs.

A hazai termeltető vállalatok kutatóintézetekkel összefogva évtizedek óta keresik a probléma megoldási lehetőségét.

Annak érdekében, hogy a hazai dohánytermő területek fertőzöttségéről pontos kép álljon rendelkezésre, 2014-ben a hazai termeltető vállalatok – Dofer Zrt., ULT Magyarország Zrt. – közös 3 éves felmérési programot indított az Agroport-D Kft. részvételével. A probléma jelentősége miatt a felmérés a 3. évet követően 2017-ben is folytatódott.

A program célja a beültetett területek szádor fertőzöttségének felmérése, mely minden évben július 15-30. között történik. A területek 3 kategóriába kerülnek besorolásra:

- *0-5% közötti fertőzöttség:* A szádor nincs jelen, vagy elvétve található a területen.
- *5-20% közötti fertőzöttség:* A szádor szórványosan megjelent a tábla területén. A kialakult fertőzöttség mellett megfelelő agrotechnika alkalmazása esetén még lehet eredményesen dohányt termelni.
- *20% fölötti fertőzöttség:* A területen a kialakult szádorfertőzöttség mellett eredményesen már nem lehet dohányt termelni, területcserét kell alkalmazni.

A felvételezés táblánként történik, virginia és burley területek eredményeit külön kezelve.

A felvételezés négy évének eredményei az *1. és 2. ábrán* láthatóak. 2015-ben a megelőző évhez képest jelentősen magasabb volt a szádorfertőzöttség értéke a virginia területeken, míg a burley területeken kisebb volt az eltérés. A 2015-ös év rendkívül meleg és száraz volt, így mindkét tényező hozzájárult a magas fertőzöttségi értékhez, illetve a szádor a szokásos megjelenési idejéhez képest korábbi károsításához is, ami az általa okozott károkat még tovább fokozta.

A virginia területeken 2016-ban a 2015-ös értékekhez képest jelentős változás nem történt a 0-5%-os fertőzöttségi kategóriában, viszont tovább nőtt a szádorral súlyosan fertőzött területek részaránya (20%<). A burley területeken a 2016-os adatok a 2014-es eredményekkel közel megegyeznek.

2017-ben mind a virginia, mind a burley ültetvényekben jelentősen csökkent a 0-5% fertőzöttségi kategóriába tartozó és nőtt a közepesen, illetve erősen fertőzött területek aránya. A változás a burley esetében a korábbi adatokhoz képest nagyobb mértékű volt, de abszolút értékben a virginia területek nagyobb arányban szádor fertőzöttek.

A virginia, burley területekhez képest magasabb fertőzöttsége a virginia területek korlátozottabb cserélhetőségére vezethető vissza.

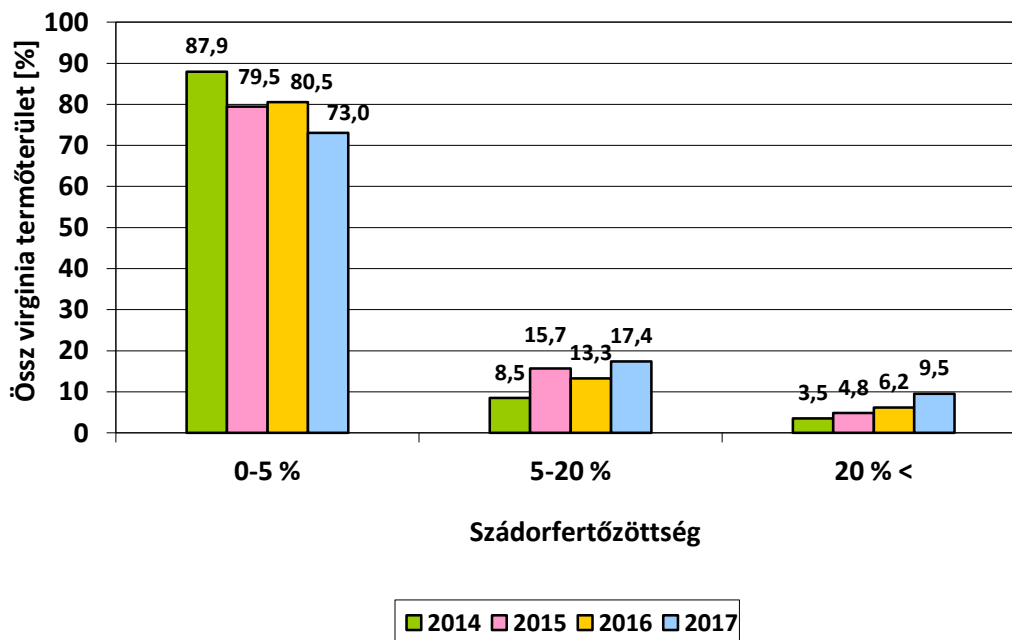
Fontos hangsúlyozni, hogy a közölt adatok az országos fertőzöttségi helyzetet mutatják, ami jelentősen eltérhet a termeltető vállalatok, termelői körzetek, termelők szintjén.

A szádor okozta probléma megoldása érdekében az elmúlt években több kísérlet is beállításra került, ez idáig kisebb eredményekkel.

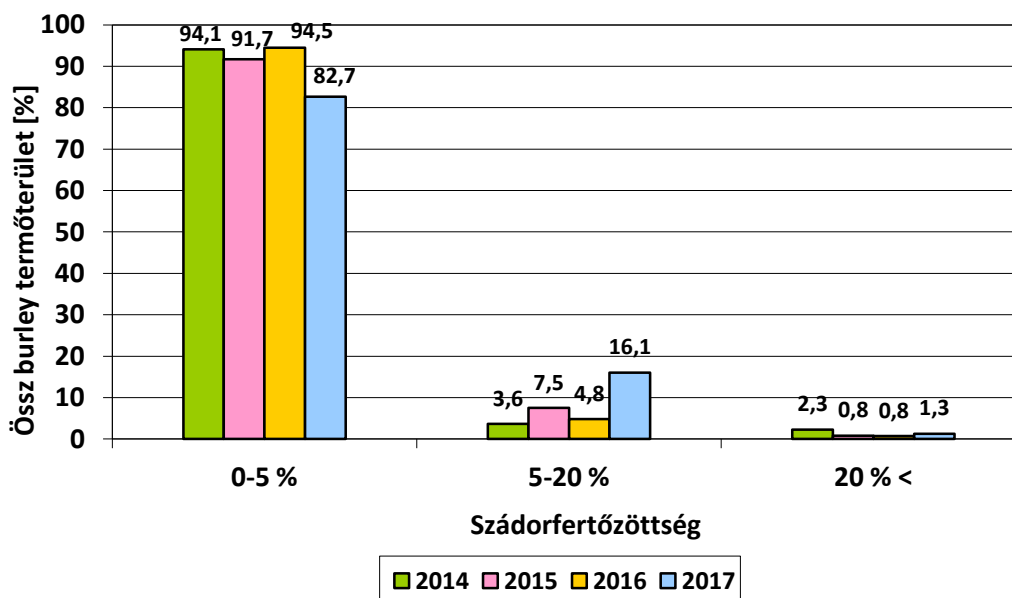
Ígéretesnek és hatékonyknak bizonyult a klórszulfuron herbicid hatóanyagra rezisztens dohányfajták használata a szádor elleni védekezés céljára. A klórszulfuron hatóanyag már nem elérhető a piacon, emiatt ez a módszer a gyakorlatban nem használható.

Korábbi kísérleti eredmények alapján indítottunk programot különböző hatóanyagú gyomirtók dohánnyra és a szádorra gyakorolt hatásának vizsgálatára. A készítményeket laborban és szántóföldön vizsgáltuk. Több hatóanyagnál megállapítottuk, hogy az alkalmazott dózisban a dohány jól tolerálja őket. A szádirító hatás további vizsgálatokat igényel. A 2017-es év tapasztalatai alapján a tovább folytatjuk a felmérést és a szántóföldi kísérleteket 2018-ban.

1. ábra Hazai virginia dohánytermő területek szádorfertőzöttsége, 2014-2017

2. ábra Hazai burley dohánytermő területek szádorfertőzöttsége, 2014-2017

Fekete Tibor, ULT Magyarország Zrt.
 Orosz Tibor, Dofer Zrt.
 Varga Lajos, koordinátor, Agroport-D Kft.